

LESKEN ROPO
Mk 12:41-44
(14. HJS 3. vk)
L-säätiön messu, Lappeenranta
(02.09.2012)

Teksti:

Jeesus istuutui vastapäätä uhriarkkia ja katseli, kuinka ihmiset panivat siihen rahaa. Monet rikkaat antoivat paljon. Sitten tuli köyhä leskivaimo ja pani arkkuun kaksi pientä lanttia, yhteensä kuparikolikkoa verran. Jeesus kutsui opetuslapset luokseen ja sanoi heille: "Totisesti: tämä köyhä leski pani uhriarkkuun enemmän kuin yksikään toinen. Kaikki muut antoivat liiastaan, mutta hän antoi vähästään, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi." (Mk 12:41-44.)

JOHDANTO

a. Tekstimme on meille ainakin ulkonaisesti kovin tuttu, mutta sanomansa kannalta vaikea. Siitä on nimittäin olemassa kaksi varsin erilaista tulkintaa, jotka tosin eivät sulje ainakaan kokonaan toisiansa pois.

– Perinteisen tulkinnan mukaan Jeesus asettaisi tekstissämme mainitun lesken uhraamisen ja epäitsekkyuden ihanteeksi ja malliksi seuraajilleen. Tähän mennessä kaikki kuulemani ja lukemani saarnat – myös omat saarnani – tästä tekstistä ovat seuranneet tätä mallia.

– Uudempi tulkinta on se, jossa Jeesus ensisijaisesti kritisoi tekstissämme aikansa hengellisiä johtajia vallitsevasta uhrikäytännöstä, joka palveli varakkaiden omahyväisyyttä ja oli omiaan saattamaan köyhän jokapäiväisen elämän umpikujaan.

b. Etenen tässä saarnassa niin, että kuvaan molempia tekstimme tulkintamalleja ja sitten vertaamme niitä toisiinsa.

1. PERINTEINEN TULKINTA

Perinteistä tulkintaa voidaan kutsua positiiviseksi tulkinnaksi. Siinä lähdetään tavallisesti liikkeelle lähimmäisen ja erityisesti hätää kärsivien jokapäiväisistä tarpeista ja siitä, että me olemme vastuussa lähimmäisistämme.

1.1. Rahan ahneutemme

Selitys etenee usein niin, että ensin osoitetaan Raamatusta, kuinka erityisesti lopun aikana ihmiset ovat *itserakkaita ja rahanahneita* (2Tm 3:1-5). Vedotaan Paavaliin, joka sanoi Timoteukselle, että "*rahan himo on kaiken pahan juuri* (1Tm 6:9-11), ja "tähän nykyiseen

maailmaan rakastuneena jätti minut *Deemas*" (2Tm 4:10). Viitataan *Juudas Iskariotiin*, joka meni ylipappien luo ja sanoi: 'Mitä tahdotte antaa minulle, niin minä saatan hänet (Jeesuksen) teidän käsiinne?' Ja he maksoivat hänelle *kolmekymmentä hopearahaa*. Ja siitä hetkestä hän etsi sopivaa tilaisuutta kavaltaaksensa hänet." (Mt 26:14-16.)

Sitten sovelletaan: Ihminen on todellakin itsekäs ja rahan ahne. Ihmettelemme Juudas-parkaa. Kuinka hän saattoi olla noin sokea? Myi Jeesuksen! Mutta emme näe, että näin tapahtuu edelleenkin. Juudas ei kuulu vain menneisyyteen. Moni Jeesuksen seuraan lähtenyt vaihtaa meidänkin aikanamme Jeesuksen rahaan ja elintasoon.

Marksismin tavoin myös aikamme länsimainen puhtaaksiviljelty markkinatalous orjuuttaa ihmisen. Sijoittajat seuraavat päivittäin pörssikursseja pyrkiessään voiton maksimointiin, jne.

1.2. Ahneuden voittaminen

Toiseksi, saarnassa neuvotaan taistelemaan ahneutta vastaan sanomalla, että hyvä keino ahneuden syntiä vastaan on *antaa pois*, sillä Raamatussa luvataan: jos luovumme jostakin rakkaudesta Jeesukseen, tulemme saamaan 100-kertaisesti takaisin (Mk 10:30). Vain taivaan pankki maksaa tuollaista korkoa.

Luin tämän päivän tekstistä yhdeksän vuotta sitten Imatralla pitämäni saarnan. Siinä olin kertonut esimerkin synnyinseudullani eläneestä Inkilän hovin uskovasta Huugo-herrasta, joka omisti suuren kartanon, ehkä Juvan suurimman tai toiseksi suurimman. Huugo-herra oli perheetön. Sotavuosina hän oli jo iäkäs ja ajeli talvisaikaan usein hevosella mökistä mökkiin reki täynnä jauhosäkkejä ja lompakossa runsaasti seteleitä. Hän kävi mökeissä, joista isä oli tavallisesti sodassa, kysyi perheen toimeentuloa, jakoi reestään jauhosäkkejä ja lompakostaan rahaa sen mukaan kuin tarvetta oli.

Lapsuuden kotini lähin naapuri oli omassa mökissään asuva selkäsairas metsätyömies. Hän kävi meiltä päivittäin hakemassa postinsa. Lukemattomat kerrat hän toisti saman tarinansa. Hän haukkui katkeroituneena kaikki lähiseudun varakkaat isännät nimittämällä heitä ”verenimijöiksi”, ”orjuuttajiksi”, ”rosvoiksi” jne. Aina hänen sadattelunsa päättyi kuitenkin positiiivisesti: ”... mutta Inkilän Huugo-herrasta minä en voe sanoa mitään pahaa”. Syy tähän meillä tiedettiin: Huugo-herra oli käynyt sodan aikana hänenkin perhettään auttamassa, antamassa jauhoja ja rahaa.

1.3. Lesken ropo

Kolmanneksi saarnassa kiinnitetään tavallisesti huomio siihen, ettei tekstissä sanota, että rikkaat panivat vähän, vaan että köyhä leski pani enemmän kuin rikkaat. Hän pani kaksi ropoa / leptaa, joka oli sen ajan pienin kolikko.

Lesken mitätön lahja kasvoi suureksi, kun sitä verrattiin antajan varallisuuteen. Hän antoi kaiken, mitä hänellä oli, koko elantonsa. Se, mitä rikkaat antoivat, ei vaarantanut heidän hyvinvointiaan. Se "liika", minkä he antoivat, oli heidän elämäänsä ajatellen tarpeetonta.

Tekstistä näkyy, että Jeesus ei mittaa antamista sillä, mitä me annamme, vaan sillä, mitä me pidämme itsellämme. Leski ei pitänyt itsellään mitään, vaan antoi kaiken.

KL:n lähetyskurssin opiskelijat suorittivat kymmeniä vuosia sitten lähetyskeräystä. Kaksi lähetyskurssilaista meni erääseen vauraaseen taloon keräyslistansa kanssa. Isäntä avasi kukkaronsa ja sanoi: "Minä annan vain lesken rovon", johon toinen opiskelijoista virkkoi sädehtivin silmin ja henkeä pidätellen: "Voi, onko se totta? Isäntä hyvä, harkitkaa nyt vielä kerran." Toinen lähetyskurssilainen selitti: "Isäntä, jos te annatte lesken rovon, te annatte kaiken, mitä teillä on." – Isäntä pudotti markan kolikon näpeistään takaisin kukkaroonsa ja osoitti tuleville lähetysaarnajille ovea.

Kun köyhä leski antoi kaikki, mitä hänellä oli, hän uskoi, että Jumala pitää huolen hänestä. Joku on sanonut, ettei kukkaro käänny ennen sen omistajaa eikä omistaja ole kokonaan kääntynyt ennen kuin kukkarokin on kääntynyt. – Tässä muutamien vedoin tekstimme perinteinen tulkinta.

2. UUEMPI TULKINTA

Alussa mainitsemani uudempaa tulkintaa voidaan kutsua negatiiviseksi tulkinnaksi. Siinä lähdetään tavallisesti liikkeelle Jeesuksen ajan temppeelikultin silloisesta tilasta ja Jeesuksen suhtautumisesta siihen.

Ystäväni tri Petri Hiltunen lähetti minulle muutama päivä sitten jostakin käsiinsä saamaa tämän tulkinnan luonnehdintaa, joka pani jo valmiiksi kirjoittamani saarnan kokonaan uusiksi. Käytän seuraavassa hyväkseni hänen lähettämäänsä tekstiä:

2.1. Jeesus ja uhriarkku

Jeesuksen työpäivä oli ollut pitkä ja raskas. Aamusta lähtien Jeesusta oli uskonnollisen esivallan taholta ahdisteltu vaikeilla kompakysymyksillä. Koko päivän hän oli vastaillut kysymyksiin ja opettanut kansaa temppeleissä.

Illan suussa Jeesus oli lähdössä temppeleistä yöpaikkaansa. Ennen ulointa porttia hän pysähtyi naisten pihaan. Hän *istuutui vastapäätä uhriarkkua ja katseli, kuinka ihmiset panivat siihen rahaa.*

Uhriarkkuja oli kaikkiaan kolmetoista eri tarkoituksia varten. Varainkeruu oli järjestetty siten, että kuka tahansa saattoi seurata, mitä itse kukin arkkuun laittoi. Se tietenkin lisäsi

julkisen näytön painetta. Siksi rikkaat panivat paljon ja huolehtivat myös lahjansa näkyvyydestä. *Sitten tuli köyhä leskivaimo ja pani arkkuun kaksi pientä lanttia, yhteensä kuparikolikon verran.* Näky tuskin oli millään tavalla poikkeuksellinen. Tällaista tapahtui koko ajan.

Jokin tässä mitättömässä episodissa oli sellaista, johon Jeesus halusi kiinnittää opetuslastensakin huomion. *Jeesus kutsui opetuslapset luokseen ja sanoi heille: "Totisesti: tämä köyhä leski pani uhriarkkuun enemmän kuin yksikään toinen. Kaikki muut antoivat liiastaan, mutta hän antoi vähästään, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi."*

2.2. Köyhä leskivaimo uhraamisen mallina

Tästä pienestä episodista on ajanoloon tullut kirkon varainkerääjien lempitarina. Lukemattomat kolehti-ilmoitukset ovat vedonneet köyhän leskinaisen hurskaaseen anteliaisuuteen ja moittineet rikkaiden tekopyhää muka-antamista. Juuri siihenhän Jeesuskin halusi kiinnittää opetuslastensa huomion. Eikö totta? – Mutta miksi?

Moderni eksegetiikka selittää näin: Jeesus oli edellisenä päivänä ajanut rahanvaihtajat ja uhrieläinten myyjät temppelistä pois ja asettanut koko uhrikultin kyseenalaiseksi. Miksi hän nyt olisi niin liikuttunut leskestä, joka uhraisi sen ylläpitämiseksi ”*kaiken mitä elääkseen tarvitsi*”? Ja selitys jatkuu:

Kuinka sokeaksi voikaan porvarillinen pappuus tehdä? Ei Jeesus nähnyt tässä mitään esimerkillistä. Hän kokosi opetuslapsensa todistamaan surullista tragediaa. Ei tämä köyhä leskinainen ollut kaikille esimerkiksi kelpaava roolimalli epäitsekästä uhrautuvaisuudesta. Päinvastoin. Tämä nainen oli riistouskonnollisuuden uhri. Hän antoi viimeiset kolikkonsa uhrikultille, joka oli kyynisen piittaamaton köyhistä. Kirkkohistorian aikana paljon ylistetty ”lesken ropo” oli tyhjätaskuksi jätetyn naisparan viimeinen yritys ostaa itselleen edes Jumalan suopeutta, kun kukaan muu ei hänestä näyttänyt välittävän.

Nainen oli liikuttava esimerkki harhaanjohdetusta ja hyväksikäytetystä hurkskaudesta. Jeesus tunsu sääliä naista kohtaan, mutta samalla suurta suuttumusta ja surua temppelin harjoittamaa vääristynyttä uskonnollisuutta kohtaan.

Tähän päättyi Jeesuksen viimeinen vierailu temppelissä. Hän oli aloittanut vierailunsa estämällä uhrieläinten myynnin. Hän lopetti vierailunsa kiinnittämällä opetuslasten huomion vääristyneen hengellisyden uhriksi joutuneeseen naiseen. – Tässä lyhyesti tekstimme moderni tulkinta.

3. TULKINTAMALLIEN VERTAILU

3.1. Perinteinen tulkinta

Vaikka tekstimme perinteinen tulkintatapa ei parhaalla mahdollisella tavalla huomioi kerrotun tapahtuman ajallista ja uskonnollista taustaa, Jeesuksen esittämä johtopäätös leskivaimon uhrin arvosta on silmiä avaava ja yleispätevä.

Syvimmältään uhrin suuruuden ratkaisee siis se, mitä jää jäljelle antamisen jälkeen, ei se, mitä annamme. Taivasten valtakunnan matematiikka on poikkeavaa. Siinä vähän on usein enemmän kuin paljon ja paljon usein vähemmän kuin vähän.

Raamattu opettaa meitä uhraamaan *menestymisemme mukaan*, sillä se on vastuullista, vanhurskasta ja oikeudenmukaista toisten taakkojen kantamista (1Kr 16:2). Ihmisen itsekkyyden tähden köyhän on ymmärtääkseni helpompi toteuttaa tätä neuvoa kuin rikkaan. Köyhän on 1000 €:n kuukausituloista helpompi uhrata 100 € kuin rikkaan 100 000 €:n tuloista 10 000 €, vaikka molemmissa tapauksissa uhraaja antaisi 10 % tuloistaan eli menestymisensä mukaan.

3.2. Moderni tulkinta

Kieltämättä tekstimme moderni tulkinta ottaa laajemmin huomioon tilanteen taustat, mutta tulkitsee niitä mielestäni jossakin määrin yksipuolisesti.

Kyllä Jerusalemin temppeli, sen kunnossapito ja sen esipihalla toimitettavat eläinuhrit olivat Jumalan määräämiä aina siihen saakka, jolloin Jeesus vanhan liiton uhrien täyttymyksenä uhrasi itsensä Golgatalla. Tosin se hetki oli tekstimme kuvaamasta tapahtumasta vain vajaan viikon päässä.

Kun Jeesus oli kahdesti – julkisen toimintansa alussa (Jh 2:13-17) ja uudelleen viimeisen toimintaviikkonsa alussa (Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Lk 19:45-48) – kiivastuen puhdistanut temppelin, syynä ei ollut uhrikultin Jumalan tahdon vastaisuus, vaan se, että temppeli oli papistonsa käsissä muuttunut Jumalan huoneesta ryövärien luolaksi, jossa himoittiin rahaa ja petettiin ihmisiä.

Myös Jeesuksen sanat opetuslapsille: *"Totisesti: tämä köyhä leski pani uhriarkkuun enemmän kuin yksikään toinen. Kaikki muut antoivat liiastaan, mutta hän antoi vähästäään, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi"*, osoittavat, että Jeesus ei vain koonnut opetuslapsiaan todistamaan surullista tragediaa, vaan antoi meille malliksi ainakin köyhän lesken luottamuksen Jumalan huolenpitoon.

Jeesus jättää kuitenkin tapahtuman ilman sellaista tulkintaa, jossa hän sanoisi opetuslapsilleen: ”Menkää ja tehkää tekin samoin.” Raamattu opettaa uhraamista menestymisensä mukaan (1Kr 16:2), ei kaiken poisantamista köhän lesken tavoin.

PÄÄTÖS

1. Kristus itse on ainut täydellinen esikuva uhraamisesta toisten hyväksi. Kun Kristus halusi pelastaa meidät, hän uhrasi aivan kaiken, itsensäkin. Siinä uhrissa on meidän ainoa toivomme. Yksin se riittää suurena tilinteon päivänä. Rukoilen, että jokainen meistä voisi uskoa siihen.
2. Niin kuin maailmaa ei voitu pelastaa ilman uhria, niin sitä ei voida myöskään saattaa pelastuksen yhteyteen ilman uhria. Kristuksen täydellinen uhri teki syntisen ihmisen pelastumisen mahdolliseksi. Meidän uhrimme tekee mahdolliseksi ihmisten saattamisen pelastuksen yhteyteen.
3. Joissakin tapauksissa mekin voimme joutua uhraamaan Kristuksen tavoin ei vain sitä, mitä meillä on, vaan myös itsemme yrittäessämme saattaa ihmisiä pelastuksesta osallisiksi. Kristityt marttyyrit ovat sellaisia.

Aamen.